

Разумовська Надія Рінатівна

старший викладач кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Харків, Україна
E-mail: razum.nadia@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2804-290X>

Безцінна Карина Миколаївна

здобувачка вищої освіти
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-9091-4667>

Психологічні основи педагогічної діяльності інженера у підготовці фахівців автомобільного транспорту

У статті розкрито сутність психологічних чинників, що визначають ефективність педагогічної діяльності інженера в системі підготовки спеціалістів автомобільного транспорту. Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаційними процесами в економіці та освіті, що супроводжуються стрімким розвитком технологій, цифровізацією виробничих процесів і зростанням вимог до професійної підготовки фахівців. У цих умовах особливого значення набуває підготовка конкурентоспроможних спеціалістів автомобільного транспорту, здатних ефективно діяти в динамічному професійному середовищі, швидко адаптуватися до змін і забезпечувати високий рівень якості виконання професійних завдань. Акцентовано увагу на значенні мотиваційної сфери, когнітивних процесів та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Метою та завданням дослідження є визначення ключових психологічних засад педагогічної діяльності інженера та їх впливу на процес підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту. Проаналізовано наукові підходи до формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків і визначено, що вона є інтегративною характеристикою особистості, яка включає когнітивний, діяльнісний, мотиваційний та особистісний компоненти. Доведено, що ключову роль у цьому процесі відіграє вивчення професійно орієнтованих дисциплін, які забезпечують зв'язок між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю. Обґрунтовано, що поєднання технічної компетентності з психологічною підготовкою викладача забезпечує якісне формування професійних умінь майбутніх фахівців. Увагу приділено психологічним основам педагогічної діяльності інженера-педагога. Доведено необхідність удосконалення моделі формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків, яка має ґрунтуватися на поєднанні теоретичної підготовки, практичного навчання та психологічного супроводу освітнього процесу. Така модель повинна забезпечувати розвиток не лише професійних знань і навичок, але й особистісних якостей, що визначають готовність до професійної діяльності.

Ключові слова: інженер-педагог, психологічні чинники, професійна підготовка, автомобільний транспорт, мотивація, навчальний процес, компетентність.

Вступ. Підготовка фахівців автомобільного транспорту в сучасних умовах виходить за межі простого засвоєння технічних знань. Складність транспортних систем, швидке оновлення технологій та зростання вимог до безпеки зумовлюють необхідність формування гнучкого, самостійного та відповідального спеціаліста. У цьому процесі інженер виступає не лише як носій професійних знань, а як організатор навчальної діяльності, наставник і модератор розвитку особистості. Саме тому психологічна складова педагогічної діяльності набуває особливого значення. Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаційними процесами в економіці та освіті, що супроводжуються стрімким розвитком технологій, цифровізацією виробничих процесів і зростанням вимог до професійної підготовки фахівців. У цих умовах особливого значення набуває підготовка конкурентоспроможних спеціалістів автомобільного транспорту, здатних ефективно діяти в динамічному професійному середовищі, швидко адаптуватися до змін і забезпечувати високий рівень якості виконання професійних завдань.

Сучасна автотранспортна галузь характеризується впровадженням інноваційних технологій, автоматизацією та ускладненням технічних систем, що зумовлює підвищення вимог до рівня професійної компетентності майбутніх фахівців. (Кучма, Філатов, 2022) У зв'язку з цим зростає потреба у вдосконаленні

змісту, форм і методів їх підготовки, зокрема у контексті формування інтегрованих знань, практичних умінь і професійно значущих якостей.

Особливої актуальності набуває проблема формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, оскільки саме цей етап підготовки забезпечує поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю. Водночас наявні підходи до організації навчального процесу не повною мірою відповідають сучасним вимогам ринку праці, що зумовлює необхідність пошуку ефективних педагогічних умов і моделей підготовки.

Крім того, вагомого значення набувають психологічні основи педагогічної діяльності інженера-педагога, які визначають ефективність освітнього процесу, рівень мотивації здобувачів освіти та формування їх професійної спрямованості. Врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів, розвиток їх пізнавальної активності та професійного мислення є необхідною умовою якісної підготовки майбутніх фахівців.

Сучасні наукові підходи до професійної освіти підкреслюють важливість урахування психологічних механізмів навчання. У дослідженнях приділяється увага проблемам формування мотивації, розвитку критичного мислення та адаптації студентів до професійного середовища. Однак у галузі підготовки фахівців автомобільного транспорту ці аспекти часто розглядаються фрагментарно, без цілісного поєднання технічного та психологічного компонентів.

Існує суперечність між високими вимогами до професійної підготовки майбутніх спеціалістів і недостатнім рівнем використання психологічних знань у педагогічній практиці інженерів. Це призводить до зниження ефективності навчання, формального засвоєння матеріалу та недостатнього розвитку практичного мислення.

Проблематика організації та розвитку професійної компетентності інженерно-педагогічних працівників стала предметом наукових досліджень низки вчених, зокрема Л. Анциферової, Т. Борової, Н. Брюханової, Г. Васяновича, О. Дубасенюк, Г. Єльнікової, Н. Журавської, О. Коваленка, Г. Кравченко, В. Луначека, Н. Кузьміної, В. Майбороди, А. Маркової, Л. Мітіної, В. Олійника, З. Рябової, Л. Шевченко. Питання підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту перебуває у центрі уваги численних наукових досліджень. Зокрема, дидактичні засади професійної підготовки спеціалістів автотранспортної галузі розкрито у працях Д. Гоменюка, О. Дубініної, А. Кононенка, В. Манька, А. Бешлея та інших дослідників. Окремі аспекти вимог до підготовки таких фахівців обґрунтовано В. Сидоренком, (Гоменюк, 2014; Сидоренко 2018) який акцентує увагу на необхідності підвищення якості їх професійної підготовки та перепідготовки в умовах розвитку сучасного моторизованого суспільства.

Попри вагомій здобутки вітчизняної та зарубіжної наукової думки, проблема розроблення та теоретичного обґрунтування моделі формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін залишається недостатньо дослідженою та потребує подальшого наукового опрацювання.

Водночас питання формування професійної компетентності та забезпечення ефективного функціонування післядипломної освіти інженера-педагога автотранспортного профілю залишаються недостатньо опрацьованими й потребують подальшого ґрунтовного аналізу.

Підвищення професійного рівня педагогічних працівників технічних закладів вищої освіти доцільно розглядати як складову безперервної освіти, що реалізується в межах системи післядипломної підготовки. Такий процес передбачає цілеспрямоване навчання та розвиток викладачів з метою приведення їхньої професійної компетентності у відповідність до сучасних освітніх стандартів, суспільних викликів і вимог ринку праці, а також задоволення особистісних і виробничих потреб.

Отже, з огляду на викладене метою та завданням дослідження є визначення ключових психологічних засад педагогічної діяльності інженера та їх впливу на процес підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні ключових психологічних засад педагогічної діяльності інженера та їх впливу на процес підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту.

Завдання дослідження:

проаналізувати наукові підходи до професійної підготовки майбутніх автомеханіків;

визначити роль психологічних чинників у педагогічній діяльності інженера;

охарактеризувати особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців автомобільного транспорту.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію наукових джерел з проблем професійної освіти, психології педагогічної діяльності та підготовки фахівців автомобільного транспорту. Матеріалами дослідження стали наукові

праці вітчизняних дослідників з питань професійної компетентності, педагогічної майстерності та психологічного супроводу освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах трансформації економіки та суспільства професійна освіта постає як один із ключових чинників формування людського капіталу та забезпечення сталого розвитку держави. Проаналізовані наукові праці засвідчують, що підготовка кваліфікованих кадрів є визначальною умовою конкурентоспроможності національної економіки, оскільки саме вона забезпечує відповідність професійних компетентностей фахівців потребам ринку праці та сприяє інноваційному розвитку виробничої сфери. Водночас у сучасному освітньому просторі спостерігається посилення впливу глобалізаційних процесів, цифровізації та технологічних змін, що зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до організації професійної підготовки.

Узагальнення результатів аналізу наукових праць свідчить, що проблема підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту перебуває в центрі уваги вітчизняних дослідників. Зокрема, у працях Д. Гоменюка, О. Дубініної, А. Кононенка, В. Манька, А. Бешлея (Якимець, 2014) обґрунтовано дидактичні засади професійної підготовки, визначено структуру та зміст професійної компетентності, а також підкреслено значення практико-орієнтованого навчання у формуванні фахових умінь.

Дослідження В. Сидоренка (Сидоренко, 2018) засвідчують, що підготовка сучасного фахівця автотранспортної галузі має здійснюватися з урахуванням принципів безперервної освіти, професійного розвитку та адаптації до умов інноваційного середовища. Учений наголошує на необхідності підвищення якості підготовки та перепідготовки кадрів, що зумовлено стрімким розвитком технологій і ускладненням виробничих процесів.

Аналіз наукових підходів В. Радкевич, Н. Рідей, О. Макієвський (Радкевич, 2011; Рідей, Макієвський, 2020) дозволив встановити, що професійна компетентність майбутніх автомеханіків є інтегративною характеристикою, яка поєднує знання, уміння, досвід практичної діяльності та особистісні якості. Водночас дослідники підкреслюють важливість розробки ефективних моделей її формування в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

У працях О. Кучми та С. Філатова (Кучма, Філатов, 2022) доведено ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій і дистанційних форм навчання у підготовці фахівців автотранспортного профілю, що сприяє розвитку їх самостійності, гнучкості мислення та цифрової компетентності.

Психологічні аспекти педагогічної діяльності розкрито у дослідженнях Г. Костюка, С. Гончаренка, В. Ортинського, (Лихогляд, Кононеко, 2022) які підкреслюють значення мотивації, пізнавальної активності, індивідуальних особливостей здобувачів освіти та педагогічної майстерності викладача у формуванні професійної готовності майбутніх фахівців. Зокрема, доведено, що ефективність освітнього процесу значною мірою залежить від здатності викладача створювати сприятливе освітнє середовище та забезпечувати психологічний супровід навчання.

Отже, результати наукових досліджень свідчать про необхідність комплексного підходу до підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту, який передбачає поєднання дидактичних, методичних і психологічних засад. Водночас недостатня розробленість моделей формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків зумовлює потребу в подальших наукових пошуках у цьому напрямі.

Аналіз змісту досліджень дає підстави стверджувати, що система професійної освіти стикається з низкою системних і структурних проблем, які стримують її ефективний розвиток. Насамперед ідеться про недостатній рівень фінансування, що негативно позначається на матеріально-технічній базі закладів освіти, а також про зниження престижу робітничих професій, що призводить до дисбалансу на ринку праці. Значним викликом є розрив між змістом освітніх програм і реальними потребами роботодавців, що обумовлює недостатній рівень практичної підготовки здобувачів освіти. (Бешлей, 2018) У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю, яка залишається недостатньо реалізованою в сучасній освітній практиці.

Важливим аспектом розвитку професійної освіти є посилення ролі наукових установ у забезпеченні її інноваційного оновлення. Наукові інституції виступають генераторами нових педагогічних ідей, здійснюють фундаментальні та прикладні дослідження, спрямовані на вдосконалення змісту, форм і методів навчання. Їх діяльність сприяє формуванню науково обґрунтованих підходів до модернізації освітнього процесу, забезпечує розроблення інноваційних технологій навчання та створює підґрунтя для впровадження результатів наукових досліджень у практику професійної підготовки (Лихогляд, Кононеко, 2022). Таким чином, ефективний розвиток професійної освіти неможливий без тісної взаємодії науки та освітньої практики.

Особливу увагу в дослідженнях приділено проблемі формування професійної компетентності майбутніх фахівців, зокрема у сфері технічних спеціальностей. (Пукало, 2019) Професійна

компетентність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що поєднує знання, уміння, навички та здатність ефективно застосовувати їх у практичній діяльності. В умовах швидкого розвитку технологій та ускладнення виробничих процесів зростають вимоги до рівня підготовки фахівців, що обумовлює необхідність пошуку нових підходів до організації навчання. Одним із таких підходів є використання міждисциплінарних проєктів, які забезпечують інтеграцію знань із різних галузей, сприяють розвитку критичного мислення, формуванню дослідницьких умінь і підвищенню мотивації здобувачів освіти.

У контексті модернізації професійної освіти особливого значення набуває впровадження інноваційних освітніх технологій. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток дистанційного та змішаного навчання, застосування інтерактивних методів викладання сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу та забезпечують його відповідність сучасним вимогам. Інновації дозволяють зробити навчання більш гнучким, індивідуалізованим і орієнтованим на потреби здобувачів освіти, що є особливо важливим в умовах швидких соціально-економічних змін.

Важливим напрямом розвитку професійної освіти є також її інтеграція в міжнародний освітній простір (Рідей, Макієвський, 2020). Участь у міжнародних проєктах, розвиток академічної мобільності, обмін досвідом із зарубіжними партнерами сприяють підвищенню якості освіти та гармонізації національних освітніх стандартів із європейськими. Така інтеграція забезпечує доступ до передових освітніх практик і сприяє впровадженню інновацій у вітчизняну систему професійної підготовки.

Загалом результати аналізу свідчать про те, що подальший розвиток професійної освіти має здійснюватися на засадах комплексного підходу, який передбачає модернізацію змісту освіти, впровадження компетентнісного підходу, розвиток дуальної форми навчання, активне використання інноваційних технологій та посилення взаємодії між освітою, наукою і виробництвом (Макієвський, 2021). Лише за умови реалізації зазначених напрямів можливе формування конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно діяти в умовах сучасного ринку праці та забезпечувати сталий розвиток суспільства.

Передусім слід звернути увагу на мотиваційний аспект. Зацікавленість студентів у майбутній професії значною мірою визначає глибину засвоєння матеріалу. Використання практикоорієнтованих завдань, моделювання виробничих ситуацій, аналіз реальних технічних кейсів сприяє формуванню внутрішньої мотивації та усвідомленню значущості отриманих знань.

Наступним важливим компонентом є розвиток мислення. Для майбутніх фахівців автомобільного транспорту особливо актуальним є формування технічного, просторового та аналітичного мислення. Це досягається шляхом залучення студентів до вирішення проблемних завдань, що потребують самостійного пошуку рішень.

Не менш значущою є організація ефективної комунікації (Базиль, 2019). Від стилю спілкування викладача залежить психологічний клімат у групі, рівень довіри та готовність студентів до активної участі в навчальному процесі. Підтримка, конструктивний зворотний зв'язок і повага до особистості сприяють підвищенню навчальної активності.

Індивідуалізація навчання також відіграє важливу роль. Студенти відрізняються за рівнем підготовки, темпом засвоєння інформації та стилем мислення. Урахування цих відмінностей дозволяє оптимізувати навчальний процес і підвищити його ефективність.

Окремої уваги заслуговує формування професійної відповідальності (Кучма, Філатов, 2022). У сфері автомобільного транспорту помилки можуть мати серйозні наслідки, тому важливо розвивати у студентів уважність, дисциплінованість і здатність приймати обґрунтовані рішення.

Психологічні основи педагогічної діяльності інженера у процесі підготовки фахівців автомобільного транспорту становлять важливий компонент його професійної компетентності, оскільки визначають ефективність взаємодії зі здобувачами освіти та результативність освітнього процесу загалом (Пукало, 2019). У цьому контексті інженер-педагог виступає не лише як носій спеціальних знань, але й як суб'єкт педагогічної діяльності, здатний враховувати індивідуально-психологічні особливості здобувачів освіти, їх мотиваційну сферу, рівень розвитку пізнавальних процесів і професійних інтересів.

Важливою складовою педагогічної діяльності є формування внутрішньої мотивації до навчання, що забезпечує активне залучення студентів до освітнього процесу та сприяє глибшому засвоєнню професійно орієнтованих знань (Макієвський, 2021). У підготовці майбутніх фахівців автотранспортної галузі це набуває особливого значення, оскільки професійна діяльність у цій сфері вимагає високого рівня відповідальності, уважності, здатності до швидкого прийняття рішень і дотримання вимог безпеки. Відтак педагог має створювати такі психолого-педагогічні умови, які сприяють розвитку зазначених якостей.

Крім того, ефективність педагогічної діяльності інженера значною мірою залежить від рівня розвитку його комунікативних умінь, емоційного інтелекту та здатності до педагогічної рефлексії (Макієвський, 2021). Уміння встановлювати конструктивну взаємодію зі студентами, підтримувати позитивний

психологічний клімат у навчальному середовищі та здійснювати саморегуляцію власної діяльності сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців.

Таким чином, психологічні основи педагогічної діяльності інженера виступають важливим чинником формування професійної компетентності майбутніх фахівців автомобільного транспорту, забезпечуючи цілісність освітнього процесу, його особистісну спрямованість та відповідність сучасним вимогам професійної підготовки (Радкевич, 2011).

Отже, психологічна компетентність інженера-педагога виступає необхідною умовою якісної підготовки спеціалістів, оскільки забезпечує гармонійне поєднання знань, умінь і особистісних якостей.

Результати дослідження. У результаті аналізу наукових джерел встановлено, що професійна підготовка майбутніх фахівців автомобільного транспорту має здійснюватися на засадах комплексного підходу, який поєднує технічну, педагогічну та психологічну складові. Визначено ключові психологічні чинники ефективності педагогічної діяльності інженера: мотивація, розвиток професійного мислення, комунікативна компетентність, індивідуалізація навчання та формування професійної відповідальності.

Обговорення результатів. Отримані результати узгоджуються з науковими підходами, представленими у працях вітчизняних дослідників щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічного профілю. Водночас акцент на психологічних аспектах педагогічної діяльності інженера дозволяє розширити існуючі підходи до професійної підготовки та підкреслити важливість інтеграції психолого-педагогічного супроводу в освітній процес.

Висновки. Психологічні основи педагогічної діяльності інженера визначають ефективність професійної підготовки фахівців автомобільного транспорту. Їх урахування дозволяє підвищити мотивацію навчання, розвинути професійне мислення та сформувати відповідальне ставлення до майбутньої діяльності. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка методик навчання, що інтегрують психологічні та технічні підходи. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що підготовка майбутніх фахівців автомобільного транспорту є складним, багатокомпонентним процесом, який потребує інтеграції теоретичних знань, практичних умінь та професійно значущих особистісних якостей. Встановлено, що сучасні вимоги ринку праці зумовлюють необхідність підготовки конкурентоспроможних спеціалістів, здатних до професійної мобільності, саморозвитку та ефективної діяльності в умовах технологічних змін.

Проаналізовано наукові підходи до формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків і визначено, що вона є інтегративною характеристикою особистості, яка включає когнітивний, діяльнісний, мотиваційний та особистісний компоненти. Доведено, що ключову роль у цьому процесі відіграє вивчення професійно орієнтованих дисциплін, які забезпечують зв'язок між теоретичною підготовкою та практичною діяльністю.

Обґрунтовано, що ефективність формування професійної компетентності значною мірою залежить від впровадження сучасних педагогічних підходів, зокрема компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого. Визначено доцільність використання інноваційних освітніх технологій, інтерактивних методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій та практико-орієнтованих завдань, що сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Особливу увагу приділено психологічним основам педагогічної діяльності інженера-педагога. Встановлено, що врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів, формування їх навчальної мотивації, розвиток професійного мислення та рефлексії є необхідними умовами підвищення якості підготовки фахівців. Підкреслено, що педагогічна майстерність викладача безпосередньо впливає на результативність освітнього процесу.

Доведено необхідність удосконалення моделі формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків, яка має ґрунтуватися на поєднанні теоретичної підготовки, практичного навчання та психологічного супроводу освітнього процесу. Така модель повинна забезпечувати розвиток не лише професійних знань і навичок, але й особистісних якостей, що визначають готовність до професійної діяльності.

Отже, результати дослідження підтверджують, що підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту можливе за умови комплексного підходу, який передбачає оновлення змісту освіти, впровадження інноваційних технологій навчання та врахування психологічних аспектів педагогічної діяльності.

Література

Базиль Л. Науково-методичний супровід діяльності закладів професійної освіти. *Педагогічна газета*. 2020. № 2 (276). С. 6. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.125-143>

Базиль Л. Розвиток соціального партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти регіону. *Професійна освіта*. 2019. № 3 (84). С. 54-55.

Бешлей А. І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців автомобільного транспорту. Підготовка майбутніх фахівців автомобільного транспорту : матеріали II Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (Львів, 17 трав. 2018 р.). Львів, 2018. С. 27–38.

Гоменюк Д. В. Педагогічні умови підготовки кваліфікованих робітників для автосервісу у професійно-технічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2014. 201 с.

Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць. Вип. 5 / за ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. Львів : ЛДУ БЖД, 2017. 400 с.

Кононенко А. Г. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з ремонту автомобілів засобами сучасних інформаційних технологій / Теорія і практика впровадження компетентнісного підходу у підготовці вчителів технологій в умовах євроінтеграційних змін : зб. наук. праць. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2016. С. 44-46.

Кучма О. І., Філатов С. В. Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців автотранспортного профілю з використанням технологій дистанційної навчальної взаємодії. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2022. № 2 (24). С. 181–190. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2022-2-24-19>

Лихогляд К. А., Кононенко А. Г. Формування професійної компетентності у майбутніх судових механіків: використання ІТ-сервісів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 18 (174). С. 122–128. DOI: [10.5281/zenodo.7330697](https://doi.org/10.5281/zenodo.7330697)

Макієвський О. І. Формування професійної компетентності майбутнього автомеханіка на основі системи практико-орієнтованих завдань. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 3 (107). С. 165–176. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.03/165-176>

Пукало М. І. Особливості процесу підготовки майбутніх фахівців автотранспортного профілю. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. № 26–27. С. 13–17.

Радкевич В. О. Теоретико-методологічні засади професійної освіти в Україні. Київ : Педагогічна думка, 2011. 376 с.

Рідей Н. М., Макієвський О. І. Модель формування професійної компетентності майбутніх автомеханіків у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін / *Методологія неперервної освіти та наукового дослідження : колективна монографія / за ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузік*. Київ : ТОВ ЦП «Компринт», 2020. С. 159–172. DOI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38721>

Сидоренко В. В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти : монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

Якімець Ю. М. Формування професійних умінь майбутніх техніків-механіків у процесі підготовки до дипломного проектування. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 6. С. 79–87.

Psychological foundations of an engineer's-pedagogical activity in the training of automotive transport specialists

Razumovska Nadiia

*Senior Teacher at the Department of Philosophy and Pedagogy of Professional Training
Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine*

Bezsinna Karyna

*Master's Student
Kharkiv National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine*

The article reveals the essence of psychological factors that determine the effectiveness of an engineer's pedagogical activity within the training system for automotive transport specialists. The relevance of the research is driven by modern transformational processes in the economy and education, accompanied by rapid technological development, digitalization of production processes, and increasing requirements for vocational training. Under these conditions, the preparation of competitive automotive transport specialists who are capable of operating effectively in a dynamic professional environment, adapting quickly to changes, and ensuring high-quality performance of professional tasks, becomes of particular importance. Attention is focused on the significance of the motivational sphere, cognitive processes, and individual characteristics of students. The goal and objectives of the research are to define the key psychological foundations of an engineer's pedagogical activity and their impact on the training process of future automotive transport specialists. Scientific approaches to the formation of professional competence in future auto mechanics are analyzed; it is determined

that such competence is an integrative characteristic of a personality, encompassing cognitive, operational, motivational, and personal components. It is proven that a key role in this process is played by the study of professionally oriented disciplines, which provide a link between theoretical training and practical activity. The study substantiates that the combination of technical competence with the psychological training of the teacher ensures the qualitative formation of professional skills in future specialists. Particular attention is paid to the psychological foundations of the engineering educator's pedagogical activity. The necessity of improving the model of professional competence formation for future auto mechanics is proved, which should be based on a combination of theoretical training, practical education, and psychological support of the educational process. Such a model should ensure the development of not only professional knowledge and skills but also the personal qualities that determine readiness for professional activity.

Keywords: *engineering pedagogy, psychological factors, professional training, automotive transport, motivation, learning process, competence.*

References

Bazyl, L. (2020). Naukovo-metodychnyi suprovid diialnosti zakladiv profesiinoi osvity [Scientific and methodological support for the activities of vocational education institutions]. *Pedahohichna hazeta [Pedagogical Newspaper]*, 2(276), 6. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.125-143>

Bazyl, L. (2019). Rozvytok sotsialnoho partnerstva u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity rehionu [Development of social partnership in the field of vocational (vocational-technical) education in the region]. *Profesiina osvita [Vocational Education]*, 3(84), 54–55.

Beshlei, A. I. (2018). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv avtomobilnoho transportu [Formation of professional competence of future specialists in automobile transport]. *Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv avtomobilnoho transportu [Training of future specialists in automobile transport]* (pp. 27–38). Lviv.

Homeniuk, D. V. (2014). *Pedahohichni umovy pidhotovky kvalifikovanykh robotnykiv dlia avtoservisu u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* [Pedagogical conditions for training qualified workers for car service in vocational and technical educational institutions] [Candidate dissertation, Kyiv].

Koziar, M. M., & Nychkalo, N. H. (Eds.). (2017). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v suchasni osviti: dosvid, problemy, perspektyvy* [Information and communication technologies in modern education: experience, problems, prospects] (Vol. 5). LDU BZHD.

Kononenko, A. G. (2016). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z remontu avtomobiliv zasobamy suchasnykh informatsiinykh tekhnologii [Formation of professional competence of future specialists in car repair by means of modern information technologies]. *Teoriia i praktyka vprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu u pidhotovtsi vchyteliv tekhnologii v umovakh yevrointehratsiinykh zmin* (pp. 44–46). RVV IDHU.

Kuchma, O. I., & Filatov, S. V. (2022). Formuvannia profesiinykh kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv avtotransportnoho profilu z vykorystanniam tekhnologii dystantsiinoi navchalnoi vzaiemodii [Formation of professional competencies of future motor transport specialists using remote educational interaction technologies]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii "Pedahohika i psykholohiia"*, 2(24), 181–190. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2022-2-24-19>

Lykhohliad, K. A., & Kononenko, A. G. (2022). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti u maibutnikh sudnovykh mekhanikiv: vykorystannia IT-servisiv [Formation of professional competence in future marine engineers: the use of IT services]. *Pidhotovka fakhivtsiv u systemi profesiinoi osvity: visnyk. Serii: pedahohichni nauky*, 18(174), 122–128. DOI: 10.5281/zenodo.7330697

Makiievskiy, O. I. (2021). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho avtomekhanika na osnovi systemy praktyko-orientovanykh zavdan [Formation of the professional competence of the future auto mechanic based on a system of practice-oriented tasks]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 3(107), 165–176. DOI: 10.5281/zenodo.7330697

Pukalo, M. I. (2019). Osoblyvosti protsesu pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv avtotransportnoho profilu [Features of the training process for future specialists of the motor transport profile]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*, 26–27, 13–17.

Radkevych, V. O. (2011). *Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi osvity v Ukraini* [Theoretical and methodological foundations of vocational education in Ukraine]. *Pedahohichna dumka*.

Ridei, N. M., & Makiievskiy, O. I. (2020). Model formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh avtomekhanikiv u protsesi vyvchennia profesiino oriientovanykh dystsyplin [Model of formation of professional competence of future auto mechanics in the process of studying professionally oriented disciplines]. In N. M. Ridei & E. V. Luzik (Eds.), *Metodolohiia neperervnoi osvity ta naukovoho doslidzhennia* (pp. 159–172). TOV TSP "Komprynt". Doi:<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38721>

Sydorenko, V. V. (2018). *Rozvytok pedahohichnoho akmeprofesiiohenezu v umovakh formalnoi i neformalnoi pislia-dyplomnoi osvity* [Development of pedagogical acme-professional genesis in terms of formal and informal postgraduate education]. NPU im. M. P. Drahomanova.

Yakimets, Y. M. (2014). Formuvannia profesiinykh umin maibutnikh tekhniv-mekhaniv u protsesi pidhotovky do dyplomnoho proiektuvannia [Formation of professional skills of future mechanical technicians in the process of preparation for diploma design]. *Pedahohika i psykhohiia profesiinoi osvity*, 6, 79–87.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
(CC BY 4.0)

Received: April 19, 2026

Accepted: May 14, 2026

Published: May 28, 2026